

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Remissvar från Svenska Kennelklubben Delbetänkande Jakt och fiske i renbetesland SOU2023:46

Diarienummer: LI2023/03401, Remissinstans: Svenska Kennelklubben

Sammanfattning

Svenska Kennelklubben yrkar på att Renmarkskommittén läggs ner och därefter ersätts av en ny utredning.

Direktiven för den nya utredningen måste ta utgångspunkt i de rättigheter som rimligen måste innehas av alla folkgrupper och alla invånare i Sverige.

Vidare yrkar SKK på att äganderätten till mark skyddas på så sätt att nyttjanderätten följer ägandet. Detta fastställs redan i regeringsformen och i Europakonventionen.

Bakgrund

Svenska Kennelklubben (SKK) är en organisation med ca 300 000 medlemskap som företrätt och företräder hundägandet i Sverige sedan klubben grundades 1889. SKK ser med djup oro på utvecklingen i norra delen av landet där en minoritet kan tilldelas rätten att oinskränkt nyttja stora markområden av statligt ägd mark, där majoriteten av medborgarna kommer begränsas i sin möjlighet till friluftsliv. Friluftslivet i landet är en viktig del i den svenska folkhälsan och i norra delen av landet är det för många en anledning till att bo just där man gör. Jakten med löst arbetande hund klassades 2020 som ett immateriellt kulturarv och förslaget i utredningen går stick i stäv med detta. SKKs huvudprincip är alla människors lika värde. Vi anser att området är så stort att alla intressen kan samsas och att det går att hitta bra förutsättningar för alla, även där renskötsel bedrivs. Vi har full förståelse för att de som bor och verkar i området har vissa förmåner i förhållande till boende i övriga delar av landet.

Sverige har en för landet unik möjlighet i allemansrätten där alla får nyttja mark för att vistas i, plocka bär, svamp och till och med övernatta. Allt ska ske med hänsyn till naturen men är helt fritt. Friluftslivet är en viktig del i folkhälsan och för flertalet SKK-medlemmar är det helt naturligt med skogs promenader, fjällvandring, jakt och fiske.

Just nu växer det svenska näringslivet i norr med mycket folk som flyttar in i regionen. Denna del av landet lockar just med jakt, fiske och friluftsliv då avstånden är långa och möjligheten att nyttja andra kulturarrangemang begränsade på grund av avstånd. Statlig

fjällmark utgörs av enorma arealer (ca 10 miljoner ha) och alla olika intressen bör få plats förutsatt att de bedrivs på ett hållbart sätt med hänsyn till varandra.

Ska det ske en förändring av nuvarande nyttjanderätt ska politik och myndigheter behandla alla lika utifrån lagstiftningen så att myndighetsutövningen bedrivs opartiskt och i balans mellan olika intressen.

Utredningen handlar om att ge en mycket liten grupp ensamrätt för upplåtelser av jakt och fiske på primärt ca 30% av landets yta. Går man längre och utreder all mark ovan Lappmarksgränsen (vilket antyds i direktivet) så berörs upp till ca 47% av Sveriges totala landareal. Detta är idag arealer som är mycket viktiga för lokal turism och näringsliv samt för svensk infrastruktur, ekonomi och grön energiomställning.

En ensidig utredning

Direktivet i sin helhet är skrivet enbart utifrån ett samiskt perspektiv med tolkning av äganderätt, folkrätt och mänskliga rättigheter enbart utifrån samiska intressen. Övriga intressegrupper i samhället nämns överhuvudtaget inte. Detta medför att tolkningar av Högsta Domstolens dom (Girjas), övrig lagstiftning, myndigheternas roll och folkrätten tolkas på ett uppenbart ensidigt sätt. Vi ifrågasätter starkt detta direktiv inklusive PM till direktivet, som omöjliggör en objektiv och demokratisk utredning där hänsyn även tas till det stora kollektivet vars numerär långt överskrider antalet medlemmar i samebyar, alternativt alla med samisk härkomst.

I direktivet (första stycket) står att de förslag som lämnas ska vara förenliga med Högsta domstolens (HD) slutsatser i Girjasdomen (NJA 2020 s. 3). Domen gav Girjas sameby ensamrätt till upplåtelser av jakt och fiske med hänvisning till urminnes hävd. HD definierade urminnes hävd utifrån att det förutsätter att någon (renskötseln) har brukat och besuttit den hävdade marken under längre tid (ca 90 år) utan att detta har ifrågasatts av någon annan. Enligt forskning och historieskrivning har renskötseln stått för stor andel av nyttjandet av fjällmarkerna men det finns också fornlämningar och hällmålningar som dateras till 3–7000 år F.kr vilka kan kopplas till andra grupper. Ända fram till modern tid har jägare/samlare, andra minoritetsgrupper, fjällbönder och nybyggande levt sida vid sida med renskötseln, oftast utan konflikter. Vi ifrågasätter att Girjasdomen schablonmässigt ska vara utgångspunkt för utredningen och hävdar att definitionen av "urminnes hävd" gör att domen inte är tillämpbar på större delen av den aktuella arealen.

Den utredning som pågår strider mot gällande lagstiftning, tex:

- Rennäringslagen § 32 "På sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln"
- Rennäringsförordningen § 3 "småviltsjakt ska upplåtas om någon olägenhet av betydelse inte uppkommer för rennärningen"

- Regeringsformen § 2 "den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde"

Samebyarna föreslås vara skyldiga att upplåta småviltjakt och fiske till allmänheten under förutsättning att upplåtelsen endast kan medföra en ringa störning. I dagens regelverk anges att upplåtelse skall ske om det inte innebär en avsevärd olägenhet eller att någon olägenhet av betydelse uppkommer.

Självklart har renskötseln och samisk kultur sin lagstadgade rätt och man har också enligt lag rätt att bli konsulterade inom områden som rör samiska verksamheter och intressen. Men det innebär inte att övriga i det svenska samhället ska begränsas utöver gällande lagstiftning. Att ge en liten grupp rättigheter på bekostnad av övriga i samhället är enligt vårt synsätt långt ifrån förenligt med en modern syn på interaktion/integration och alla människors lika värde.

SKKs verksamhet i det berörda området idag

En stor del av SKKs medlemmar nyttjar fjällterrängen till vandring och friluftsliv inom ramen för allemansrätten idag. Verksamheten med hund i berört område spänner över en stor del av användningen av bruks- och arbetande hundar. Träning med hund är en viktig del i det svenska totalförsvaret och fjällen utgör en snösäker del av landet. Här tränas det allt från lavinhundar till tjänstehundar inom försvaret, hemvärnet och polisen. Annan betydande verksamhet är aktivering av hund och olika prov- och tävlingsformer som riktar sig till den breda hundintresserade allmänheten, där verksamheterna är tillgängliga även för personer med någon form av funktionshinder.

Exempelvis draghundsverksamheten är i stort enbart förlagd till den norra delen av landet. Här är det både enskilda personer och företagare i turistnäringen som drabbas om förslaget antas. Draghundar kräver ofta fler än en hund för att kunna föra fram ett spann och ägarna har allt från några få hundar till, som de större företagen, uppemot 150 hundar i en och samma kennel. Vad gäller kennlarna med ett större antal hundar är det ofta fråga om turistföretag med klövjning eller hundspann som specialitet.

SKK stambokför ungefär 30 000 starter på jaktprov/spårprov årligen. Antar vi att det är knappt en tredjedel som sker i berört område så kan det vara mellan sjutusen och åttatusen prov årligen bara i fjällmiljö. Ser vi det i ett större perspektiv så är det flera grupper av hundar för vilka större delen av provverksamheten förläggs till fjällmiljön, exempelvis de stående och skällande fågelhundarna. Utöver detta tränas/jagas det med hundar efter älg och rovvilt som till exempel björn, till gagn för eftersök i trafiken. Hela Nationella viltolycksrådet och verksamheten med eftersök i alla dess former kommer att påverkas/omöjliggöras när så stora markområden berörs. För att kunna göra ett bra eftersök bör detta startas så fort som möjligt efter händelsen där djuret skadats. Om det inte är möjligt att lokalt träna sin eftersökshund, kommer resorna och den tid man behöver vänta på att eftersöksjägare ska anlända till platsen att bli orimligt långa. Det förlänger lidandet hos det skadade viltet.

Att rennärigen ska förlita sig helt på egna hundar för skydds jakt på björn, järv och lo känns orimligt. För att få fram bra hundar för jakt och avel måste hundarna användas praktiskt i jakt och meriteras för att säkerställa dugligheten på berörda vilt. I Sverige uppskattas de årliga förlusterna av renar på grund av rovdjur ligga inom ett spann på mellan 19 500 och 72 650 dödade renar, vilket motsvarar mellan 8 och 33 % av hjorden enligt SLU.

I Sverige har vi tolv nationalraser av hundar varav åtta räknas till jakthundraserna. Detta är ett kulturarv och det är hundar som i generationer är framavlade för att passa i den svenska jakten. Med starkt växande stammar av rovdjur i södra delen av landet och en större begränsning av marken i norra landsändan kommer förmodligen dessa hundraser inte kunna existera längre. Att använda och bevara de inhemska hundraserna är inte bara ett kulturarbete utan ett måste då flertalet länder inte har den jaktutövning som vi här ser som etisk och försvarbar. Vi jagar inte med packjakt (flera hundar på samma vilt är oetiskt och förbjudet), vi har inte överskarpa hundar som river ner vilt och avfångar friskt vilt. Vi har hundar som i generationer avlats och anpassats för det svenska sättet att jaga.

Konsekvenser om lagförslaget går igenom

Hund och träning med hund spänner över ett brett spektra, allt ifrån den enskilde hundägaren som vandrar i fjällen till polis och militär som tränar hundar för extrema situationer och utmaningar. Exempelvis för lavinhundar och hundar tränade för fjällräddningsinsatser torde träningsmöjligheterna minska markant om risken för störning ska vara ringa.

Verksamhet som kan försvåras om utredningen går igenom är bekämpning av invasiva arter där vi har flera nya hot mot vår fauna. Mårdhunden, som sprider sig från norr och söderut, är ett utmärkt exempel på detta. Bekämpningen av arten är viktig. Många inhemska arter kan påverkas på ett negativt sätt om spridningen fortgår.

Det finns ett flertal olika hundraser som används vid jakt efter exempelvis ripa där hunden står och visar vart fåglarna trycker. Jakten med stående fågelhund är gammal och klubbarna som handhar dessa raser var de första specialklubbarna under SKK och bildades i början av 1900-talet. Att jaga samt träna hundar på fjället och i skogen är en förutsättning för att dessa raser skall fortsätta att finnas i Sverige. Prov som är avelsutvärderande arrangeras av samtliga klubbar för stående fågelhundar. Provens ändamål är att under jaktmässiga former bedöma hundars jaktegenskaper till gagn för avel och viltvård samt att stimulera intresse för vildresserade hundar. Klubbarna har under alla år före Girjasdomen verkat i samklang med samebyarna. Dessutom har klubbar bedrivit en aktiv och konstruktiv dialog med utövande tillsynsmyndighet. Ifall renmarkskommitténs förslag antas, kommer följden bli att klubbar som representerar de stående fågelhundarna inte kommer att kunna bibehålla sin verksamhet då tillgången på prov- och träningsmarker kommer att minimeras. Detta kommer att leda

till att klubbar med uppemot en 120-årig historia tvingas läggas ner och jaktformen försvinner. Med det ett kulturarv.

Jakten med trädskällare är beroende av den barrskogsdominerade skogen upp mot kalvfjället. En mycket stor andel av jägarna med trädskällare bor och verkar i norra delen av Sverige. SKK organiserar drygt 2 000 medlemmar - med en dominans i de norra delarna av landet - med inriktning mot skällande fågelhundar. I landet har vi ca 5 000 finska spetsar och norrbottenspetsar, där den senare är en av våra tolv svenska nationalraser.

Det är rimligt att förvänta sig en mycket stor åtstramning i tillgången till nämnda område om den föreslagna ändringen i regelverket genomförs, enligt vilken samebyarna endast ska vara skyldiga att upplåta småviltjakt och fiske till allmänheten om upplåtelsen endast kan medföra en ringa störning. Ordalydelsen innebär en avsevärd skillnad jämfört med lydelsen i dagens regelverk, där det anges att upplåtelse ska ske om det inte innebär en avsevärd olägenhet eller att någon olägenhet av betydelse uppkommer.

SKKs yrkande

SKK vill att regering och Sveriges riksdag fastslår att svensk lagstiftning står över urminnes hävd. Då behåller vi en rättsordning och får samtidigt en tydlig utgångspunkt i det vidare arbetet med att finna samförstånd mellan olika intressen så långt det är möjligt. Vad gäller urminnes hävd så finns det minst sagt motstridiga uppgifter där bilaga 3 ger en version och uppgifter med ny forskning från Luleå tekniska universitet visar något helt annat om vem som var först i berört område. SKK anser att ett så viktigt beslut, som berör en stor del av innevånarna i landet, måste bygga på säkra fakta och utan minsta risk för feltolkningar. Vidare anser SKK att allas intressen ska/kann tas tillvara inom en så stor del av landets yta. Direktivet i sin helhet är skrivet enbart utifrån ett samiskt perspektiv med tolkning av äganderätt, folkrätt och mänskliga rättigheter enbart utifrån samiska intressen. Övriga intressegrupper i samhället nämns överhuvudtaget inte. Detta medför att tolkningar av HDs dom, övrig lagstiftning, myndigheternas roll och folkrätten tolkas på ett uppenbart ensidigt sätt.

Vi ifrågasätter starkt att direktivet inklusive PM till direktivet möjliggör en objektiv och demokratisk utredning, där hänsyn även tas till det stora kollektivet vars numerär långt överskrider antalet medlemmar i samebyar, alternativt alla med samisk härkomst.

I uppdraget ingår inte att överväga eller lämna förslag till ändringar i grundlagen.

Regeringsformen (grundlag) 2§ [S5] Det allmänna ska motverka diskriminering (positiv eller negativ särbehandling) av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Vi ifrågasätter att det är möjligt att tilldela en etnisk grupp utökade rättigheter, alternativt stänga ute andra grupper från rätt till allmännytt (Statligt markinnehav).

SKK menar att:

- Jakt och fiske på statens mark ska upplåtas av staten där staten är markägare.
- Rättigheter ska vara knutna till äganderätt och administreras av densamme.
- Jakt och fiske ska vara lätt att få tillgång till och skyldigheter/rättigheter ska vara lika för hela befolkningen.
- Den statliga marken ska vara tillgänglig för alla boende i landet.
- Beslut ska bygga på modern lagstiftning.
- Länsstyrelsen även i fortsättningen ska ha ansvaret för att sköta förvaltningen av statens mark
- Allemansrätten måste förbli som den är idag, en unik möjlighet för alla (oavsett plånbok) att vistas i skog och mark i hela Sverige. Detta är en viktig grund för den svenska folkhälsan.

Vi menar att vi alla kan samsas om marken och att dialog, förståelse och hänsyn är viktiga komponenter. Från hundperspektivet kan SKK bidra genom att ta ansvar för vår verksamhet och för att informera och utbilda våra hundägare att göra rätt.

Svenska Kennelklubben yrkar därför på att Renmarkskommittén läggs ner för att därefter ersättas av en ny utredning. Direktiven för den nya utredningen måste ta utgångspunkt i de rättigheter som alla folkgrupper och boende i landet rimligen har. Vidare yrkar SKK på att äganderätten till mark skyddas på så sätt att nyttjanderätten följer ägandet. Detta fastställs redan i regeringsformen och i Europakonventionen.

Med vänlig hälsning
Svenska Kennelklubben

Kees de Jong
VD